

Amsterdam veel aan Dr. Kuiper te danken. Er was te Amsterdam een schare van Gereformeerden, niet groot, maar trouw, doch het was een kudde zonder herder.

Die Gereformeerden in de Hervormde kerk hadden Dr. Kuiper niet als predikant begeerd, doch hoopten op Dr. Felix. Maar Kuiper kwam, men zag hem, men hoorde de taal van zijn lippen, zijn stem bezielde zijn genie organiseerde, het Gereformeerde volk had Kuiper en Kuiper had zijn volk gevonden.

„Gereformeerd Kerkblad voor Drente en Overijssel“:

In vroeger jaren konden wij ons niet indenken, wat dat zijn zou, als Dr. Kuiper niet meer leefde, niet meer zijn bezielenden invloed kon doen gelden.

En thans staan wij voor het feit.

Dr. Kuiper is niet meer. Er is een groote in Israël gevallen: wij mogen wel zeggen de grootste. Kuiper was een genie; een man van machtige wetenschap en veelomvattende kennis niet alleen, maar ook een ziener, die intuïtief de dingen schouwde en greep.

De „Amsterdamsche Kerkbode“:

Aan een waardschifting van zijnen persoon kunnen wij evenmin denken, daar niemand daartoe op het oogenblik nog in staat is.

Op hoe vele terreinen van het menschelek samenleven heeft hij zich niet bewogen; en op welk van die vond hij zijn gelijke?

De „Kamper Kerkbode“:

„Hij was een man van tien talenten“.

„Friesch Kerkblad“:

En daarom was hij reformatie. Hij had zijn volk lief, maar meer nog had hij Gods recht over dat volk lief. Hij heeft gestreden zijn gansche leven, zooals Elia heeft gestreden, niet omdat hij de Baäl-priesters, maar omdat hij Baäl haatte. Waar hij Baäl vond, wilde hij hem uitdrijven, want God had recht en geen ander.

„Gereformeerd Jongelingsblad“:

Wij staan heden aan zijn graf en verpanden hij vernieuwing al onze liefde, al onze trouw aan de beginselen, die hij voor heel het leven met ongevraagd talent heeft bepleit. Aan de worsteling voor die levensbeschouwing wijden wij ons leven, ziende de uitkomst zijner wandeling“.

Dr. A. KUYPER, in Jezus ontslapen.

De „Gereformeerde Kerkbode“ voor de classis Gorinchem:

Dezer dagen vierde in Gorinchem een jongelingschare feest. Jubileum nog wel, 't Lustrum der jongelingen. En op 't programma stond ook veel luimig; humor zou spreken in woord en spel. Maar toen ze wisten, dat de schaduw van Dr. Kuipers sterven zou hangen over hun feest, toen hebben ze zelf, zonder aandrang van buiten, de herdenking gehandhaafd, maar scherts en humer boert van hun programma geweerd. Zal dat Troelstra gebeuren? Of Wijnkoop?

De „Kralingsche Kerkbode“:

Hoe wist hij te waardeeren, als hij overtuigd was, dat zijn leerlingen de gaven, die God ze schonk, helij meer of minder, goed gebruikten. Hij kon ook scherp zijn. Toen een der studenten op het college zijn Grieksch Nieuw Testament moest openen, sprak hij van den catheder: Mijnheer, hoe komt een Theologisch student en een onopengesneden Nieuw Testament met elkander overeen?

„De Wachter“:

Veel is aan Dr. Kuiper, dezen geliefden doode, in dit leven gegeven.

Hij zelf getuigde daarvan, door te zeggen: Ik ben een veelszins zoo gelukkig man geweest.

Bittere ironie zou men zeggen, want wie heeft zijne vijanden in groter getale geteld dan hij?

En toch heeft de heer niet. Hij wist, dat het licht geen gemeenschap met de duisternis kan hebben, en dat de duisternis het licht moet haten.

Uit die wetenschap leefde Dr. Kuiper en al vernieuwde hij het getal zijner tegenstanders: hij hield koers, hij, die 't stuurmeer meer dan een halve eeuw lang met vaste hand ontklemd en het Calvinistische scheepken over de bruinende zeeën koerste.

De „Utrechtsche Kerkbode“:

Vreemd is het ons te moede, als we ons het Nederlandsche Christenvolk voortaan denken zonder Kuiper, dat is: zonder hoofd.

Het wordt zoo leeg om ons heen.

Hoe zijn de helden gevallen!

Enkele jaren geleden reeds nam de Heere Rutgers en Woltjer van ons. En nu, in dit laatste half jaar, wat al kopstukken, die wegvielen.

Sikkel.... Klaarhamer.... Kuiper.

En Baynick's arbeid door overspanning verlamd. Wel mogen we nu, als in de eerste helft van 1876, toen Doedes, Mackay, Van Loon, Groen van Prinsterer en Helderling binnen dat éne halfjaar stierven, terwijl Kuiper door overspanning van het zenuwleven tot absolute rust was gedoemd, met Soera Rana klagen en juichen:

De helden zijn gevallen,

De besten heenregaan;

De vele duizendtallen

Des vijands groeien aan.

Wij zouden wel versagen

Voor hun geduchte macht,

Daar wuften spotters vragen:

Waar ligt dan thans uw kracht?

Maar vluchten ook verraad'ren,

Getrouwe zonen niet!

Zij kennen nog der vaad'ren

Ootmoedig krijgsmanslied;

En of hun hoop mocht falen

En gansch te schande werd

Zij zullen 't nog herhalen,

Zij 't niet verbrijzeld hart:

Mijn schuld en mijn betrouwen

Zijt Gij, o God, mijn Heer!

Op U zoo wil ik bouwen.

Verlaat mij nimmermeer!

„De Gereformeerde Kerk“ (orgaan der Confessioneele Vereeniging):

Bij het graf houdt trouwens het verschil van kerk op, en gevoelen we anders; daar trekt de familieband, die gedurende het leven soms zoo slap kan worden; en dit geldt niet slechts in natuurlijke, maar ook, ja zelfs sterker in geestelijken zin.

Wel gaat er daarom van een graf eerder het licht, dat daarover van Christus, den opgewekten Heer en Heiland uitgaat, een stem uit tot de levenden, of zeggen we liever de hier achterblijvenden; maar hierover spreken we thans niet.

Voor heden is het ons slechts te doen om uit te spreken, dat wij het sterven van Dr. Kuiper gevoelen als het weggan van een groote uit Israël, een van God rijk begaafde, die met reuzenkracht zich te weer heeft gesteld tegen het plaatsen van den mensch in het middelpunt der dingen om daar slechts plaats te vragen voor God den Heere.

En verstaan wij het niet, dat er zoo dikwijls strijd, geweldige strijd moet zijn tusschen hen, die in dit opzicht hetzelfde bedoelen — bij het graf van Dr. Kuiper houden wij de herinnering aan Dr. Hoedemaker, die zoo dikwijls als deze niet het minst in particulier gesprek diens houding en gedrag in het kerkelijk vraagstuk bestreed, nooit twijfel liet aan zijn overtuiging: wij behooren bij elkaar.

Die overtuiging gaf diepte aan het woord, deed er altijd de droefheid in gevoelen; want er was een band, geen loszijn van elkaar.

Wij jongeren, hoewel ook onder wordende, zien dat nu, gevoelen dat thans beter; en kunnen staan bij het graf van Dr. Kuiper als een, die wel een anderen weg wees ten aanzien van de Kerk dan wij op het voetspoor van Dr. Hoedemaker meenden dat goed en wenschelijk was, maar die op Christus wees als den Zaligmaker der menschen-kinderen.

„De Waarheidsvriend“:

Maar dit weten we nu reeds te zeggen, dat in het graf nederlaakt een man, die ons volk lief had en door een groot gedeelte van dat volk werd geëerd en gewaardeerd.

Het groote werk van Dr. Kuiper's leven was dat hij ons volk inleide in de heerlijke beginselen, welke in het Calvinisme liggen voor de ontwikkeling van het Staatkundige leven.

Van die beginselen wist hij allen, die zich bij hem aansloten te doordringen en krachtens die beginselen, opkomende voor de volle soevereiniteit Gods, overtuigde hij de Antirevolutionairen in den lande steeds in sterkere mate, dat het op elk terrein des levens gaan moet om de eere des Heeren.

Ons volk voor de Calvinistische beginselen te winnen, daarin lag de levendaank van den ontslapen Staatsman.

En tot in zijn levensavond heeft hij als een trouwe herder het ons volk voor oogen gehouden, dat wil het zijn hooge roeping verstaan, de wacht moet worden betrokken bij het Kruis.

Ook ons blad wil in deze droeve dagen God danken voor hetgeen Hij gaf in hem, die thans heenging. En met weemoed staren we hem na als een onzer groote voormannen, die ons leidde op de paden, waarin de gerechtigheid een volk verhoogt.

De feuilletonist van „Onder de Menschen“ vertelt, hoe hij in zijn jonge jaren de sport om handteekeningen van beroemdheden te verzamelen beoefende en ook bij Dr. Kuiper werd toegelaten;

En stotterend vertelde ik nog eens waarvoor ik met mijn boekje stijf in mijn hand bij hem was gekomen. Hij nam 't van mij aan, bladerde er in, en glimlachte onbegrijpelijk.

„Beste jongen“ — zei hij toen erg vriendelijk — „dat zou wel heel ijdel van mij wezen, om mijn naam te zetten in dit album voor beroemde personen. Ik mag mijzelf daar niet onder rangschikken, niet waar? hoe graag ik je ook van dienst wil zijn... Maar wacht, misschien zijn er wel vrienden van mij, die brieven van mij hebben, en et de handteekening voor je uit willen knippen... 'k Belooft je dat ik er aan denken zal; — vanmiddag zal ik 't dadelijk vragen aan mijn zoon...“ En toen informeerde de machtige man nog heel geduldig een poosje naar mijn leeren op school, naar mijn familie en wat ik worden wilde.

„Een flinke Hollandse jongen“ — zei hij, en wees door 't raam op de groote schepen in 't dok, „die moet eigenlijk 't zegel uit.“ Hij gaf mij een stevige hand en liet me gaan.

Maar naar huis terug wandelende, was ik toch teleurgesteld, want, viel mij nu in: deze vader zal de brieven aan zijn zoon toch ook wel niet met zijn naam onderteekenen! — En stelt u nu voor mijn jubelende verrassing, toen ik dienzelfden avond nog van den duizenden en duizenden menschen als bioloogeerenden grooten man een briefkaart ontving, met in zijn klein kriebelend handschrift, dat de zettters tot vertwijfeling bracht, de mededeeling: „Mijn zoon heeft tot zijn spijt niet disponibel wat u dienen kan“, en daaronder over

't heele verdere vlak: zijn stoere contraseign. — Is dit van den geweldenaar niet een beminnelijk trekje? En niet tevens even karakteristiek?

In „De Ster“ deelt B. C. Sliggers iets van zijn ontmoetingen met Dr. K. mede:

Al bewaar ik aan de persoonlijke kennismaking ook andere dan vriendelijke herinneringen — 't was wegens mijn pogingen tot bevordering van de hereniging der Christelijke partijen, dat Dr. Kuiper verstoord was — dit zal mij nooit verleiden tot een ontkenning van zijn nationale beteekenis.

Inderdaad, ik zeg het den schrijver in „Ons Tijdschrift“ van harte na, zijn nationale beteekenis ligt hierin, dat hij als organisator van Groen's werk, ons volkskarakter, onze volksziel van den verstompen invloed van een dreigende despotie van een neutraal staatsgevoel verlost heeft.

„Wat Roosevelt gezegd heeft: beter een origineel te zijn, al is dit dan misschien ook minder mooi dan de volmaakte imitatie van iets anders —, heeft hij levend in de conscientie gemaakt“.

„Goed! heeft men gezegd: gij noemt ons zeloten? sectariërs? achterliken? huchelaars? Goed! Goed, goed! maar wat raakt het u? Beter een zeloot en een sectariër, die tenminste een positief geloof, een positieve trouw, een positieve hartstocht heeft — dan Jhr. Dr. Pietje van Vrijamigenburg, die „niks“ is, en wiens wijsbegeerte de wijsbegeerte is der „idioten“, namelijk de „absolute neutraliteit““.

Nog iets:

In Nice heeft Dr. Kuiper donkere uren gehad. Hemelsche troost moge hem daar nimmer onthroken hebben, het scheen wel alsof de aardse loopbaan dra ten einde zou zijn.

En ziet, in dien nacht van lijden, zocht de rustloze geest nog verpooring en de nijvere hand beweging.

Dr. Kuiper schafte zich gereedschap en materiaal aan en weldra lag een miniatuur schip op de helling. Hij rustte niet voor het tot in kleine onderdeelen afgewerkt en opgetuigd was. En het mocht gezien worden!

Met rechtmatigen trots toonde hij mij het waarlijk bezienwaardige staaltje van huisvlij, dat in een vtrine het studentvertoek des staatsmans oploosterde!

En hij vervolgt:

Ik maak mij zeker niet aan overdrijving schuldig, als ik beweer, dat wat deze éenling door het levend en geschreven woord tot publiek domein gemaakt heeft, schier alles wat zelfs de vruchtbaarste schrijvers hebben nagelaten, overtraft. En dan is dat nog maar een gedeelte van wat aldoor in hem opbruisde.

Nimmer mag door ons vergeten, dat de grootste eere hem toekwam om het feit, dat hij streefde.

Wat hem tot den strijd drong, zal ik met zijn eigen woorden weergeven.

Nicolaas Beets meende hem eens te moeten tegenkomen met een poëtische bijdrage, welker laatste regels aldus luiden:

Ik mag, ik wil u niet bestrijden,

Maar met u strijden kan ik niet.

Kuiper nam toen hetzelfde wapen op, dat zooveel tegen hem gekeurd was en scheef een reeks verzen, in welke hij op krachtigen toon zich verweerde.

Neen, 't zit 'em in geen „doen en laten!“

Te laten 't niets doen eischt hier plicht

Of wat zal steen en plinger baten,

Als Isral voor den Hoerner zucht?

Woudt ge u bij David vergelijken.

Srijd dan als hij de strijder Gods,

Doer zelf dan heilge „geestdrift“ blijken,

Tot Goliath vall', 't pantsier ten trost!

Ziehier, wat Dr. Kuiper tot den gestagen strijd heeft gedrongen.

De lezer wordt er meteen aan herinnerd, dat Dr. Kuiper óók dichter is geweest.

HEPP.

Verbetering.

In de vorige Pers-schouw leze men: censura morum i. p. v. censura morem.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN.

Hooggeachte Redactie,

Waar door U aan een ieder, die de Gereformeerde Belijdenis van harte liefheeft, het vooruitzicht is geopend op de mogelijkheid, zijn gedachten in „De Reformatie“ kenbaar te maken, maar tevens voor het geval dat hij of zij geen kans ziet heiligen te zeggen is, in 15 regels druk samen te vatten, den raad geeft, den weg van het „Ingezonden Stuk“ te bewandelen, daar neemt ondergeteekende de vrijheid U plaatsruimte voor onderstaande regels te verzoeken.

We leven in een tijd van predikantenmoed. Het gevolg daarvan voor vele gemeenten is het bij voortdurend leven tusschen hoop en vrees, of een beroepen Dienaar al dan niet vrijmoedigheid zal vinden een uitgebrachte roeping op te volgen of ook, of een geliefde Herder en Leeraar aan de